

CE-MÄRGISTUS

ja

EHITUSTOODETE DIREKTIIV

SISUKORD

PEATÜKK 1	
Sissejuhatus	3
PEATÜKK 2	
Ehitustoodete direktiivi eesmärgid	3
PEATÜKK 3	
Harmoneeritud tehniliste kirjelduste süsteem	4
3.1 Üldine	
3.2 Lisa ZA	
PEATÜKK 4	
Igal tooteperekonnal oma tõendamissüsteem	5
4.1 Üldine	
4.2 Tõendamissüsteem ja eri poolte kohustused	
4.3 Tootja vastavusdeklaratsioon ja tehniline fail	
PEATÜKK 5	
Teavitatud asutuste süsteem	6
5.1 Teavitatud asutused	
5.2 Tunnustusasutused	
PEATÜKK 6	
Toote CE-märgistus	8
6.1 Üldine	
6.2 Vastutus märgistuse eest	
6.3 Tehniline sisu	
6.4 Kvaliteedimärgid	
PEATÜKK 7	
Üleminekuaeg ja rakendumine rahvuslikes õigusaktides	10
7.1 Avaldamine ja koosseksisteerimine	
7.2 Õigusaktide täiendamine	
PEATÜKK 8	
Enamkasutatavaid lühendeid	13
PEATÜKK 9	
Kust leida infot?	15

PEATÜKK 1

Sissejuhatus

Alates 01.04.2001. a on olnud võimalik varustada Euroopas turustatavaid ehitustooteid CE-märgistusega – siis valmis esimene ehitustoodet käsitlev Euroopa harmoneeritud tootestandard. Seisuga 01.01.2004. a on CE-märgist võimalik paigaldada ligikaudu 100 tootele ja järgneva kahe-kolme aasta jooksul veel ligikaudu 500 tootele. Üksikuid tooteid võib CE-märgistusega varustada juba 1997. aastast, vastavalt selleks ajaks valminud asjakohastele ehitustoote tehnilistele tunnustustele. Laiemale avalikkusele tuttavam CE-märgistus sai võimalikuks esimeste harmoneeritud Euroopa standardite valmimisega 2001. a ja ehitustoote tehniliste tunnustuste arvu kasvuga (täiendavat infot harmoneeritud standardite kohta vt www.evs.ee; www.mkm.ee).

Käesolev teatmik püüab selgitada Ehitustoodete direktiivil põhineva CE-märgistuse mõju tootjatele, tehniliste kirjelduste koostajatele, tunnustatud asutustele ja ametnikele.

PEATÜKK 2

Ehitustoodete direktiivi eesmärgid

Ehitustoodete direktiivi eesmärk on kõrvaldada liikmesriikidevahelised tehnilised barjäärid ehitustoodetega kauplemisel Euroopa Majanduspiirkonnas. Selle eesmärgi saavutamiseks on Ehitustoodete direktiivi lülitatud neli peamist elementi:

- harmoneeritud tehniliste kirjelduste süsteem;
- kokkulepitud tõendamissüsteem iga tooteperekonna puhul;
- teavitatud asutuste süsteem;
- toodete CE-märgistus.

NB! Direktiivi eesmärgiks pole õigusaktide harmoneerimine. Liikmesriigid ning avalik-õiguslik sektor võivad sätestada oma nõuded ehitiste toimivusele ja seeläbi ka toodetele. See, mis Ehitustoodete direktiivi abil ühtlustatakse, on katsemeetodid, toote toimivusväärtuste deklareerimise meetodid ja vastavushindamise protseduurid. Nõutava väärtuse valik vastavalt kasutusale on jäetud iga liikmesriigi riikliku sektori hooleks.

PEATÜKK 3

Harmoneeritud tehniliste kirjelduste süsteem

3.1 Üldine

Tehnilised kirjeldused on CENi/CENELECi (Euroopa standardiorganisatsioon) poolt ette valmistatud harmoneeritud Euroopa tootestandardid ja EOTA (Euroopa ehitustoote tehniliste tunnustuste organisatsioon) poolt ette valmistatud ehitustoote tehnilised tunnustused.

Toote tehnilised kirjeldused peavad sisaldama kõiki toote toimivust iseloomustavaid omadusi, mis sisalduvad liikmesriikide õigusaktides. Nii võivad tootjad olla kindlad, et katsemeetodid ja tulemuste deklareerimise viisid on ühed ja samad kõigis liikmesriikides (kuigi nõutud väärtuste tasemed võivad riigiti erineda).

Vastavalt Ehitustoodete direktiivile on eelistatud variant harmoneeritud standardite kasutamine, kui see on vähegi võimalik. Kui mõistliku aja jooksul pole võimalik standardit koostada või kui konkreetne toode erineb oluliselt standardist, võib koostada toote kohta ehitustoote tehnilise tunnustuse.

Ehitustoote tehnilise tunnustuse võib koostada ehitustoote tehnilise tunnustuse juhise (*guideline*) järgi, seda juhul, kui analoogse toote mitu tootjat mitmes riigis tunnevad huvi tehnilise tunnustuse koostamise vastu. Kui tehnilise tunnustuse koostamist taotlevad üksikud tootjad ühes või kahes riigis, võib tehnilise tunnustuse koostada ilma juhiseta. Vastava Ehitustoodete direktiivi jaotise järgi kutstakse selliseid tunnustusi "artikkel 9.2 tehnilised tunnustused" ("*Article 9.2 ETA*"). Ehitustoote tehnilise tunnustuse kehtivusaeg on 5 aastat.

3.2 Lisa ZA

Sageli sisaldavad Euroopa tootestandardid toote näitajaid, mida pole õiguslikult reguleeritud üheski Euroopa liikmesriigis, kuid mis on standardisse lülitatud kaubanduslikel eesmärkidel. Sellepärast sisaldavad kõik Ehitustoodete direktiiviga kooskõlas välja antud harmoneeritud standardid teatmelisa ZA, mille esimeses osas (ZA.1) loetletakse õiguslikku jõudu omavad nõuded; samuti näidatakse, millistele standardi osadele need viitavad. Mõnel puhul viidatakse eraldi standarditele, näiteks katsestandarditele.

Sel moel on harmoneeritud standardi lisa ZA.1 CE-märgise juurde kuuluv loend, kust tootja võib üles leida oma toote suhtes kehtivad kõik võimalikud nõuded ning samuti selle, kuidas nende nõuete täidetust saavutatakse.

Neid standardi osasid, mis ei oma õiguslikku jõudu, kutsutakse vabatahtlikuks või mitteharmoneeritud standardi osaks. Need ei sisaldu lisas ZA.1.

Ehitustoote tehnilise tunnustuse juhise korral täidab peatükk 4 harmoneeritud standardi lisa ZA.1 funktsiooni.

PEATÜKK 4

Igal tooteperekonnal oma tõendamissüsteem

4.1 Üldine

Tõendamissüsteem näitab kolmanda (erapooletu) poole kaasamise taset toote nõuetele vastavuse hindamisel asjakohase tehnilise kirjelduse kohaselt. Täna tekitatakse olulisi kaubandustõkkeid sellega, et ühe ja sama toote puhul nõutakse liikmesriikides erinevaid nõuetele vastavuse hindamise tasemeid. Sellepärast ongi need nõuded direktiivi kohaselt harmoneeritud. Liikmesriigid ja Euroopa Komisjon on üheskoos määranud tõendamissüsteemi iga tooteperekonna jaoks, see baseerub toote võimalikul mõjul tervisele ja ohutusele, aga samuti toote olemusel ja tootmisprotsessil.

4.2 Tõendamissüsteem ja eri poolte kohustused

Ehitustoodete direktiivi kohaselt kasutatakse kuut tõendamissüsteemi:

- 1+ Toote sertifitseerimine lisakatsetega
- 1 Toote sertifitseerimine lisakatseteta
- 2+ Tootmisohje sertifitseerimine pideva järelevalvega
- 2 Tootmisohje sertifitseerimine pideva järelevalveta
- 3 Esmased tüübikatsetused
- 4 Ainult tootja kohustused

Tootja ja teavitatud asutuse kohustusi illustreerib tabel 1 (vt lk 6).

Oluline on, et kõigi süsteemide puhul, kaasa arvatud kõige lihtsam (süsteem 4), peab tootjal olema dokumenteeritud tootmisohje süsteem. Tootmisohje kirjeldus esitatakse tehnilises kirjelduses.

Toote nõuetele vastavuse tõendamise protseduure kirjeldatakse asjakohastes tehnilistes kirjeldustes – standardites lisas ZA.2 ja ehitustoote tehnilistes tunnustustes peatükis 8.

Tabel 1 – Ehitustoodete direktiivi kohased vastavushindamise protseduurid

Nõuetele vastavuse tõendamine						
Tõendamissüsteem	1+	1	2+	2	3	4
Tootja kohustused						
Tehase tootmisohje	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Tehasest võetud näidiste katsetamine vastavalt katsetamisplaanile	✓	✓	✓			
Esmased tüübikatsed			✓	✓		✓
Teavitatud asutuse kohustused						
Esmased tüübikatsed	✓	✓			✓	
Tootmisohje sertifitseerimine	✓	✓	✓	✓		
Tootmisohje järelevalve	✓	✓	✓			
Näidiste auditkatsed	✓					
✓ = nõutud tegevus						

4.3 Tootja vastavusdeklaratsioon ja tehniline fail

Kui tootja on teinud kõik vajaliku toote nõuetele vastavuse tõendamiseks, koostab ta vastavusdeklaratsiooni, mida säilitatakse koos toodet käsitleva tehnilise failiga. Deklaratsioon võib põhineda toote vastavussertifikaadil, tootmisohje sertifikaadil, katselaborite protokollidel ja/või enda poolt sooritatud katsetel, sõltuvalt tõendamissüsteemist.

PEATÜKK 5

Teavitatud asutuste süsteem

5.1 Teavitatud asutused

Teavitatud asutused on toote sertifitseerimisasutused, tehase tootmisohje sertifitseerimisasutused, inspekteerimisasutused ja katselaborid, kes on pädevad eelmises peatükis käsitletud vastavushindamise protseduuride läbiviimiseks. Kõigepealt volitavad vastavad liikmesriigid selliseid asutusi läbi viima määratletud toiminguid ja seejärel teavitatakse neist Euroopa Komisjoni ning teisi liikmesriike.

Neid kutsutakse erinevalt: „tunnustatud asutused“, „volitatud asutused“, „teavitatud asutused“, vahel ka „artikkel 18 asutused“ direktiivi vastava jaotise järgi. Selles trükises nimetame neid edaspidi teavitatud asutusteks.

Eestis võib saada teavitatud asutuseks siis, kui on valminud vastav tehniline kirjeldus ning asutus on saanud eelnevalt tunnustatud asutuse staatuse. Tunnustatud asutuseks saamiseks tuleb taotleda seda Majandus- ja kommunikatsiooniministriumilt (Vt Toote nõuetele vastavuse tõendamise seadus).

Niinimetatud eelteavitamise staatuse võib anda enne tehnilise kirjelduse lõplikku valmimist, ka nõuded on sellise staatusega asutusele märksa lihtsamad. Eelteavitamise staatus võimaldab teavitatud asutustel valmistada ehitustoodete direktiiviga ettenähtud tööks, hankida vajalikud seadmed, töötajaskond jne ning võtta ühendust tootjatega koostöö alustamiseks, samuti annab see võimaluse koostööks Euroopa partnerasutustega ehitustoodete direktiivi kohaselt loodud „Teavitatud asutuste grupis“ (Group of Notified Bodies), et omavahel arutada praktilisi küsimusi ühtse lähenemisviisi omaksvõtmiseks.

Eesti tunnustatud (teavitatud) asutuste nimekiri asub Majandus- ja kommunikatsiooniministriumide koduleheküljel www.mkm.ee (asutused leiab Majandustegevuse registrist (MTR)).

Kui toote harmoneeritud tehniline kirjeldus on valmis ja tootja peab kasutama teavitatud asutuse abi, võib ta pöörduda ükskõik millise Euroopa Majanduspiirkonna teavitatud asutuse poole ettenähtud tõendamissüsteemi kohaseks nõuetele vastavuse hindamiseks. Kui ühes liikmesriigis on teavitatud asutuse poolt asjakohased vastavushindamise protseduurid läbi viidud, kehtivad tulemused kõikjal Euroopa Majanduspiirkonnas ja teistes liikmesriikides enam vastavushindamist uuesti tegema ei pea.

5.2 Tunnustusasutused

Tunnustusasutused on liikmesriikide poolt määratud asutused, kes on pädevad hindama tooteid ning selle hinnangu alusel võimelised välja andma ehitustoote tehnilist tunnustust. Sarnaselt eelmises peatükis kirjeldatud teavitatud asutustega tuleb ka tunnustusasutustest teavitada Euroopa Komisjoni ning teisi liikmesriike. Eestis on tunnustusasutus Tallinna Tehnikaülikool.

Tootja võib tehnilise tunnustuse koostamiseks pöörduda ükskõik millise Euroopa Majanduspiirkonna tunnustusasutuse poole.

NB! Ehitustoote tehnilise tunnustuse väljaandmine on erinev tegevus võrreldes nõuetele vastavuse tõendamisega (kui viimane on vajalik). Järelikult peale seda, kui tootele on väljastatud ehitustoote tehniline tunnustus, võib tootja vabalt valida nõuetele vastavuse tõendamiseks mingi teise asutuse.

„Teavitatud asutuse“ mõistet kasutatakse praeguseks väljakujunenud praktika põhjal peatükis 5.1 kirjeldatud asutuste puhul, selle peatüki asutuste puhul kasutatakse mõistet „tunnustusasutus“.

PEATÜKK 6

Toote CE-märgistus

6.1 Üldine

CE-märgistust võib kutsuda toote „passiks“, mis lubab toodet turustada ükskõik millises liikmesriigis. Siiski, nagu tuleneb allpool toodud selgitusest, ei järeldu sellest, et toode on kasutuskõlblik kõigil kasutuseladel kõigis liikmesriikides. CE-märgistuse näidist kujutab joonis 1 (vt lk 9).

CE-märgistuse nõudeid igale konkreetsele tootele kirjeldatakse tehnilises kirjelduses. Standardite puhul tavaliselt lisas ZA.3 ja ehitustoote tehnilise tunnustuse juhistes peatükis 8.

6.2 Vastutus märgistuse eest.

Toote varustamine CE-märgistusega on tootja või tema Euroopa Majanduspiirkonnas asuva volitatud esindaja kohustus.

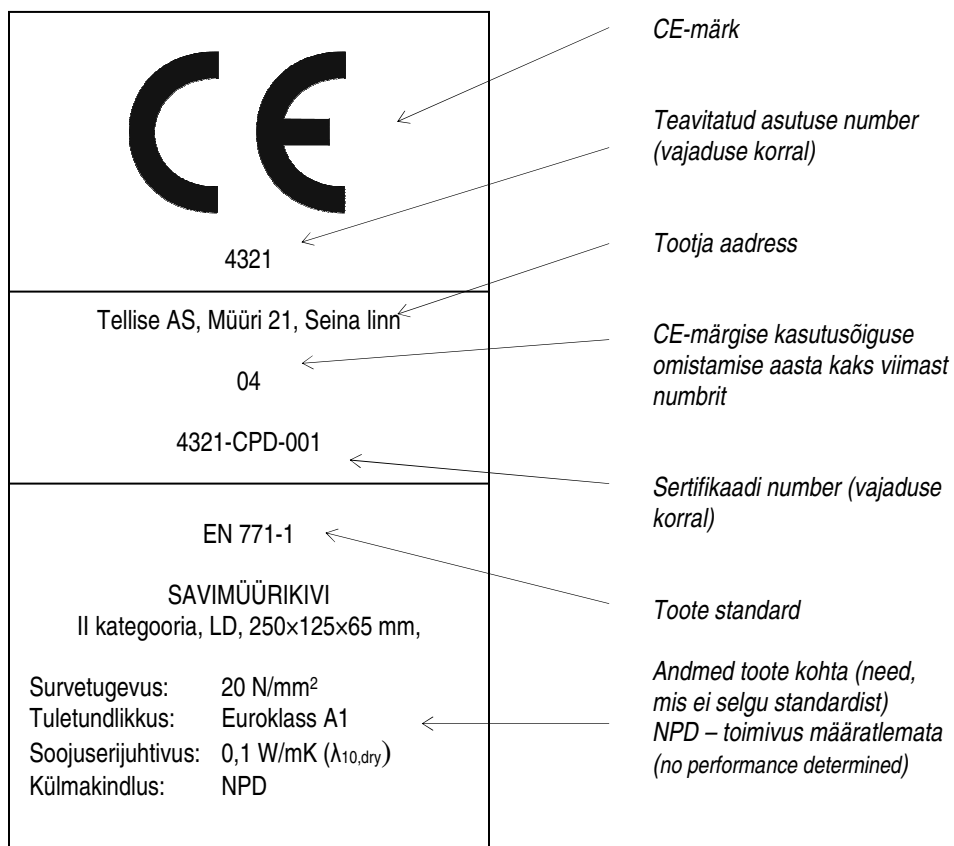
6.3 Tehniline sisu

Üks olulisemaid aspekte CE-märgistuse puhul on see, et märgistus sisaldab tehnilist informatsiooni omaduste deklareeritud väärtuste näol. Kui miinimum- või maksimumväärtused on kirjeldatud juba standardis, pole vajadust nende kordamiseks CE-märgistuses. Sarnaselt võib CE-märgistus sisaldada viidet toote klassile, kui „võti“ toote klassi määratlemiseks sisaldub standardis.

Järelikult kujutab CE-märgistus endast harmoneeritud tehniliste andmete loendit. Koos standardiga annab see õigusaktide koostajatele ja järelevalvele kogu vajaliku informatsiooni, et hinnata, kas toodet võib kasutada määratud kasutusalaal toote müügikohas vastavuses õigusaktide ja nõuetega, mis selles riigis (kasutuskohas) kehtivad. NB! Tootjal pole vaja määrata ja deklareerida nende omaduste väärtusi, mille kohta selles riigis (kasutuskohas) pole kehtestatud nõudeid (vastava kasutusala kohta vastavas riigis). Sellisel juhul võib tootja deklareerida vastava omaduse kohta „toimivus määratlemata“.

6.4 Kvaliteedimärgid

CE-märgistus pole kvaliteedimärk. See lihtsalt tõendab, et toode vastab olulistele nõuetele. Järelikult võib CE-märgistuse kõrval kasutada kvaliteedimärke, kuid viimased ei tohi CE-märgistust varjutada.

Joonis 1 – CE-märgistuse näidis

PEATÜKK 7

Ülemineku-aeg ja rakendumine rahvuslikes õigusaktides

7.1 Avaldamine ja kooseksisteerimine

Vastavalt CEN-i poolsele valmisolekule anda välja harmoneeritud standardeid, trükib Komisjon EÜ Ametlike Teadaannete C-osas viite sellele standardile. Viitega koos määratakse tähtaeg, millest alates võivad tootjad üle Euroopa oma toote varustada CE-märgistusega – tavaliselt 9 kuud pärast hENi väljaandmist.

Pärast seda algab kooseksisteerimisperiood, mille jooksul võib tootja kasutada nii hENi koos CE-märgistuse paigaldamise võimalusega kui ka jätkata rahvuslike standardite kasutamist ilma CE-märgistuse paigaldamise võimaluseta. Selle perioodi pikkus sõltub konkreetsest tootest ning see määratakse standardis. Tavaline periood on 12 kuud, kui Komisjon pole peale konsulteerimist liikmesriikidega kehtestanud sellest erinevat perioodi. Tulekatsete kooseksisteerimisperioodid võivad olla mõnevõrra pikemad.

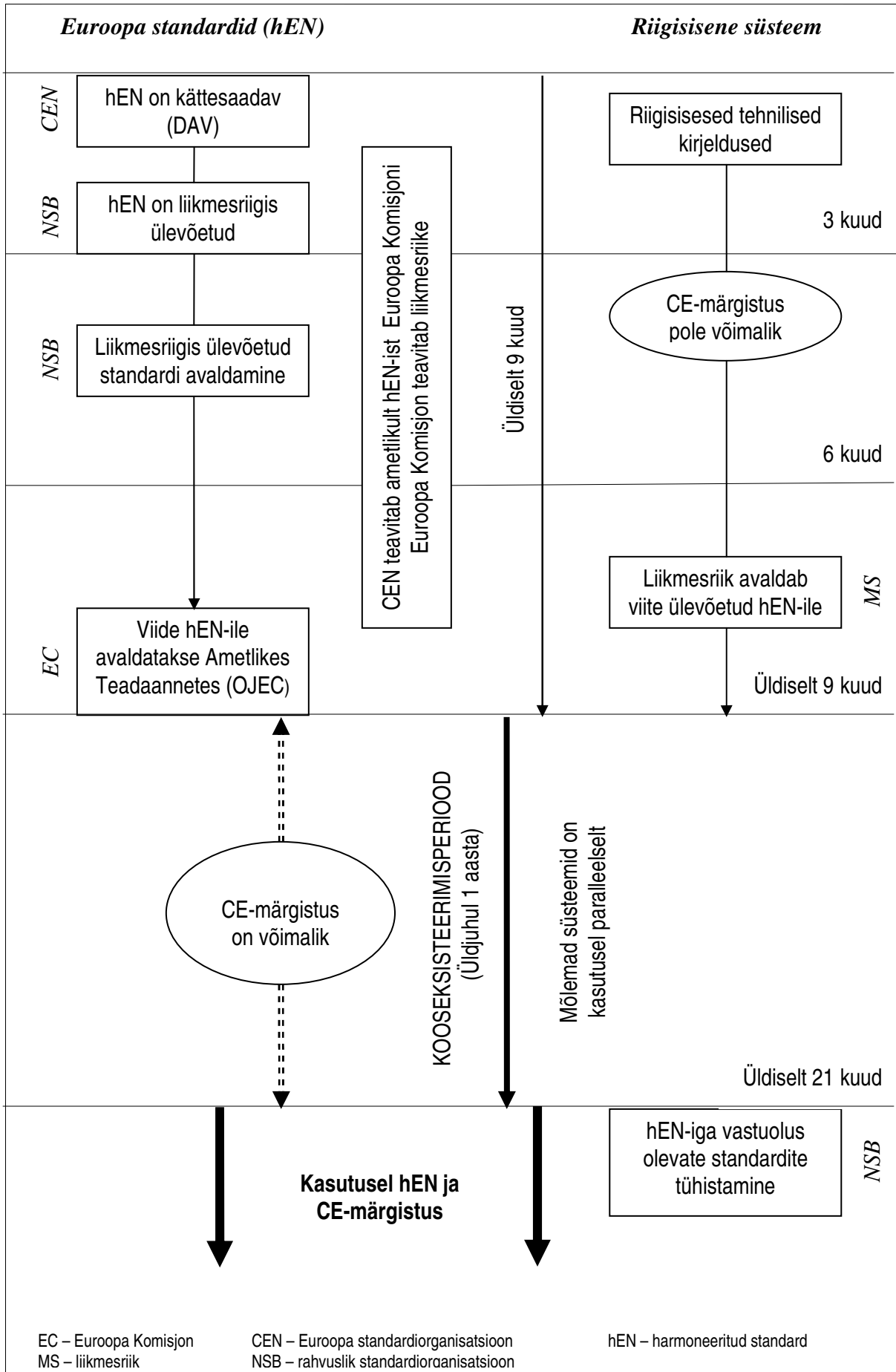
Pärast kooseksisteerimisperioodi lõppemist tuleb erisusi sisaldavad rahvuslikud standardid tühistada. CE-märgistuse paigaldamiseks pärast kooseksisteerimise perioodi lõppu peavad tooted vastama harmoneeritud tehnilistele kirjeldustele. Siiski loetakse juba turundusvõrgus olevad tooted „turul olevateks“ ja neid ei kõrvaldata turult pärast kooseksisteerimisperioodi lõppu.

Standardite kooseksisteerimisega seonduvat kujutab joonis 2 (vt lk 11) ning ehitustoote tehniliste tunnustuste juhiste kooseksisteerimisega seonduvat kujutab joonis 3 (vt lk 12) (NB! Ehitustoote tehniliste tunnustuste juhiste puhul on kooseksisteerimisperioodi pikkus tavaliselt 24 kuud).

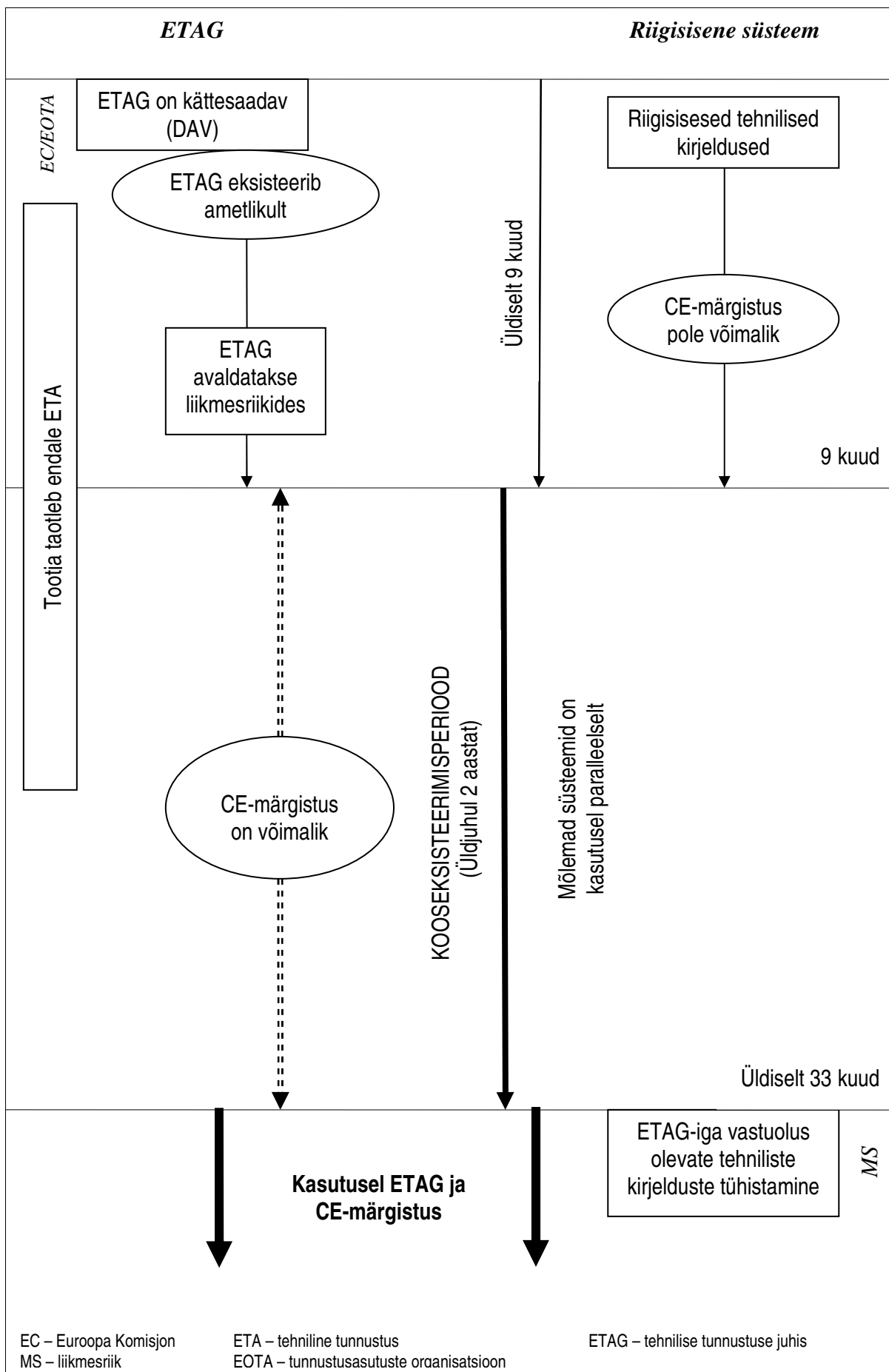
7.2 Õigusaktide täiendamine

Üheksakuulise perioodi kestel alates hENi väljaandmisest ja CE-märgistuse paigaldamise võimaluse algusest peavad liikmesriigid korrigeerima oma õigusakte ja vastavaid nõudeid selliselt, et hEN-ile vastavad tooted oleksid samaväärselt tunnustatud kehtivate rahvuslike standarditega.

Joonis 2

Joonis 3

PEATÜKK 8

Enamkasutatavaid lühendeid

AoC (*attestation of conformity*) – tõendamissüsteem; viidatakse Ehitustoodete direktiivi kohasele tõendamissüsteemile (1, 1+, 2, 2+, 3 või 4)

CEN (*Comite Europeen de Normalisation*) – Euroopa Standardiorganisatsioon (v.a elektri- ja telekommunikatsiooniala)

CENELEC (*Comite Europeen de Normalisation Electrotechnique*) – Euroopa Elektriala Standardiorganisatsioon

CPD (*Construction Product Directive 89/106/EEC*) – Ehitustoodete direktiiv

Direktiiv – Euroopa Ühenduse eeskiri, mis tuleb rakendada liikmesriigi seadusandlusesse (rakendusaeg tavaliselt 12-18 kuud)

DAV (*date of availability*) – kuupäev, millest alates on harmoneeritud Euroopa standard avalikult kättesaadav

DOA (*date of applicability*) – kuupäev, millest alates võib ametlikult kasutada harmoneeritud Euroopa standardit (ning varustada toote CE-märgistusega)

DOW (*date of withdrawal*) – kuupäev, millest alates tühistatakse harmoneeritud standarditega vastuolus olevad riigisisemed standardid; nõutav on CE-märgistus, mis põhineb harmoneeritud Euroopa standardil

EEA (*European Economic Area*) – Euroopa Majanduspiirkond (Euroopa Liit + Norra, Island, Liechtenstein)

EFTA (*European Free Trade Association*) – Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon

EN (*European Standard*) – CEN või CENELEC poolt koostatud Euroopa standard

ENV (*European Prestandard*) – CEN või CENELEC poolt koostatud Euroopa eelstandard

EOTA (*European Organisation for Technical Approval*) – Euroopa tehniliste Tunnustuste asutuste organisatsioon

ER (*essential requirements*) – olulised nõuded

ETA (*European Technical Approval*) – Euroopa tehniline tunnustus

ETAG (*Guideline for European Technical Approval*) – Euroopa tehnilise tunnustuse juhised

Euroopa Komisjon – Euroopa Liidu tegevõimu organ (liikmesriikidest sõltumatu)

Eurocode – ehitiste projekteerimisstandard

hEN – harmoneeritud standard

Mandaat – Euroopa Komisjoni volitus näiteks standardite koostamiseks

New Approach – Uus Lähenemisviis, võetud kasutusele tehniliste tõkete kõrvaldamiseks tööstuskaupade turustamisel (Uue Lähenemisviisi üks esimesi direktiive oli Ehitustoodete direktiiv)

PEATÜKK 9

Kust leida infot?

Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium
Harju 11, Tallinn 15072
Tel (0) 625 6342, faks (0) 631 3660
www.mkm.ee, info@mkm.ee

Eesti Standardikeskus
Aru 10, Tallinn 10317
Tel (0) 605 5050, faks (0) 605 5070
www.evs.ee, info@evs.ee

Tehnilise Järelevalve Inspektsioon
Aru 10/Auna 6, Tallinn 10317
Tel (0) 694 9412, faks (0) 694 9410
www.tji.ee, tji@tji.ee

Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit
Kiriku 6, Tallinn 10130
Tel (0) 648 1918, faks (0) 648 9062
www.hot.ee/eetl, eetl@hot.ee